

Sygn. akt VI ACa 421/18

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 12 września 2018 r.

Sąd Apelacyjny w Warszawie VI Wydział Cywilny w składzie:

Przewodniczący - Sędzia SA Małgorzata Kuracka (spr.)

Sędziowie: SA Jacek Sadowski

SO del. Tomasz Gal

Protokolant: Olga Kamińska

po rozpoznaniu w dniu 12 września 2018 r. w Warszawie

na rozprawie sprawy

z powództwa (...)

przeciwko Redaktorowi Naczelnemu Dziennika (...)

o opublikowanie sprostowania

na skutek apelacji powoda

od wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie

z dnia 19 stycznia 2018 r.

sygn. akt III C 1650/17

I. oddala apelację,

II. zasądza od (...) na rzecz Redaktora Naczelnego Dziennika (...) kwotę 540 zł (pięćset czterdzieści złotych) tytułem zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego.

VI ACa 421/18

UZASADNIENIE

(...) w dniu 29 września 2016 roku złożyła pozew, skierowany przeciwko R. F. – Redaktorowi Naczelnemu Dziennika (...), w którym wносиła o nakazanie pozwanemu opublikowania sprostowania nieprawdziwej lub nieścisłej informacji prasowej, zawartej w artykule podpisanym (...) pt. „(...)” w dzienniku (...) z 10 sierpnia 2016 roku o następującej treści:

„(...)”

Biuro Prasowe (...)”

Pozwany R. F. - Redaktor Naczelny Dziennika (...) wniósł o oddalenie powództwa w całości.

Uzasadniając swe stanowisko, pozwany wskazał, że:

1. tekst sprostowania pozostaje nierzeczowy oraz mylący z uwagi na brak oznaczenia tytułu prostowanego materiału prasowego;
2. tekst sprostowania zawiera przekaz sprzeczny z normami prawa powszechnie obowiązującego, a to art. 41 ust. 3 ustawy o wykonywaniu mandatu posła i senatora oraz art. 12 Regulaminu Sejmu, zaś kwestionowana treść materiału jest prawdziwa;
3. powód nie wykazał istnienia uprawnienia do złożenia w imieniu M. K. - (...) oświadczenia woli w postaci wniosku o opublikowanie sprostowania;
4. (...) nie posiada przymiotu osoby zainteresowanej w rozumieniu art. 31a ust. 1 ustawy prawo prasowe w odniesieniu do materiału podlegającego sprostowaniu;
5. tekst sprostowania przekracza kryterium objętości określone w art. 31a ust. 6 prawa prasowego.

Wyrokiem z dnia 19 stycznia 2018r. Sąd Okręgowy oddalił powództwo i stosownie do tego orzekł o kosztach procesu.

Rozstrzygnięcie Sądu zapadło na podstawie następujących ustaleń.

R. F. jest redaktorem naczelnym dziennika (...). W dniu 10 sierpnia 2016 roku na łamach dziennika (...) w dziale (...) ukazał się artykuł zatytułowany „(...)”. W artykule tym znalazło się stwierdzenie: „(...)”

Zachowując ustawowy 21 – dniowy termin wynikający z art. 31a ust. 3 prawa prasowego, pismem w dniu 16 sierpnia 2016 roku, odebrany 18 sierpnia 2016 roku, w imieniu (...) - Z. J. – specjalista ds. (...), zwrócił się do R. F. - redaktora naczelnego dziennika (...) o zamieszczenie w gazecie sprostowania w związku z artykułem pt. „(...)”. W piśmie tym też zawarto treść sprostowania: „(...)” Poniżej umieszczono zapis Biuro Prasowe (...) Z. J. specjalista ds. (...) z podpisem Z. J..

W odpowiedzi na powyższe, redaktor Naczelny pismem z 7 września 2016 roku odmówił zamieszczenia sprostowania. Odnosząc się do nadesłanego tekstu sprostowania podniesiono, iż wskazany fragment sprostowania nie może zostać opublikowany, gdyż w świetle zgromadzonych przez redakcję informacji oraz materiałów w sprawie oraz z uwagi na fakt, iż zarządzenie (...) decydujące o wysokości oprocentowania pożyczek socjalnych dla (...) zostało sygnowane podpisem Pana M. K., dziennikarze mieli zatem uzasadnione podstawy do sporządzenia kwestionowanej treści artykułu. Wskazano na brak przesłanek przesądzających o nieprawdziwości opublikowanych treści.

W oparciu o powyższe okoliczności faktyczne Sąd I instancji uznał, iż powództwo nie zasługiwało na uwzględnienie. Sąd wskazał, iż w sprawie znajdują zastosowanie przepisy ustawy z dnia 26 stycznia 1984 r. prawo prasowe (Dz. U. z 1984 r. Nr 5 poz. 24 z późn. zm.). Na wniosek zainteresowanej osoby fizycznej, osoby prawnej lub jednostki organizacyjnej niebędącej osobą prawną, redaktor naczelnny właściwego dziennika lub czasopisma jest obowiązany opublikować bezpłatnie rzeczowe i odnoszące się do faktów sprostowanie nieścisłej lub nieprawdziwej wiadomości zawartej w materiale prasowym (art. 31a ust. 1 prawa prasowego). Sprostowanie pełni funkcję przede wszystkim informacyjną, zgodnie z którą czytelnik uzyskuje możliwość zapoznania się ze stanowiskiem podmiotu publikacji prasowej i wyrobienia sobie własnego osądu sprawy. Subiektywna koncepcja sprostowania prasowego, obecnie powszechna zarówno w orzecznictwie jak i doktrynie, uprawnia podmiot publikacji do przedstawienia własnej wersji wydarzeń, zakwestionowania nieprawdziwych zdaniem wnoszącego o sprostowanie treści, redaktor naczelnny zaś nie jest uprawniony do odmowy sprostowania na tej tylko podstawie, że według jego oceny fakty zawarte w informacji prasowej są prawdziwe. Sąd podkreślił, iż przeprowadzanie dowodów na okoliczność prawdziwości faktów odnoszących się do podmiotu publikacji nie jest uzasadnione w świetle celów instytucji sprostowania.

Ustawa określa wymogi formalne sprostowania, narzucając, iż powinno być – wg wyboru zainteresowanego – złożone w siedzibie odpowiedniej redakcji albo nadane w placówce operatora pocztowego, na piśmie w terminie nie dłuższym niż 21 dni od dnia opublikowania materiału prasowego (art. 31a ust. 3), podpisane przez wnioskodawcę ze wskazaniem

jego imienia i nazwiska oraz adresu korespondencyjnego (art. 31a ust. 4), sporządzone w języku polskim lub w języku, w którym opublikowany został materiał prasowy będący przedmiotem sprostowania (art. 31a ust. 7). Tekst sprostowania nie może przekraczać dwukrotnej objętości fragmentu materiału prasowego, którego dotyczy, ani zajmować więcej niż dwukrotność czasu antenowego, jaki zajmował dany fragment przekazu (art. 31a ust. 6).

Sąd przypomniał również, iż ustawa określa sytuacje, w którym Redaktor naczelny jest zobligowany odmówić opublikowania sprostowania i wskazał, iż następuje to m.in. w sytuacji, gdy sprostowanie jest nierzeczowe lub nie odnosi się do faktów (art. 33 ust. 1 pkt 1), nie odpowiada wymaganiom określonym w art. 31a ust. 4-7. Sąd przywołał też treść art. 39. ust 1 prawa prasowego - jeżeli redaktor naczelny odmówił opublikowania sprostowania albo sprostowanie nie ukazało się w terminie określonym w art. 32 ust. 1-3 lub ukazało się z naruszeniem art. 32 ust. 4 lub 5, zainteresowany podmiot, o którym mowa w art. 31a ust. 1 lub 2, może wytoczyć powództwo o opublikowanie sprostowania. Zgodnie z art. 39 ust 2 prawa prasowego - roszczenie, o którym mowa w ust. 1, wygasa, jeżeli nie będzie dochodzone w ciągu roku od dnia opublikowania materiału prasowego.

Następnie Sąd wskazał, iż roszczenie o opublikowanie sprostowania stanowi konsekwencję zaniechania wykonania obowiązku opublikowania sprostowania przez redaktora naczelnego. Redaktor naczelny, jak i sąd powszechny, nie ma uprawnień do dokonywania oceny, czy materiał prasowy, którego sprostowania domaga się wnioskodawca, jest prawdziwy i ścisły – uprawnienia takiego nie przewiduje wskazany powyżej przepis art. 33 prawa prasowego. Przepis ten wskazuje ściśle określone sytuacje, których zaistnienie stanowi o odmowie opublikowania sprostowania ewentualnie przesądza o możliwości odmowy opublikowania sprostowania. Podstawową funkcją sprostowania jest umożliwienie przedstawienia przez prostującego jego subiektywnego punktu widzenia, inaczej mówiąc, o urzeczywistnienie zamieszenia przez podmiot uprawniony wypowiedzi własnej, korygującej jego zdaniem nieprawdziwe wiadomości. Rolą Sądu w niniejszym procesie jest ustalenie, czy przedstawione przez pozwanego Redaktora naczelnego przyczyny odmowy opublikowania sprostowania uzasadniały stanowisko pozwanego. Zgodnie z art. 32 ust. 5 ustawy prawo prasowe w tekście nadesłanego sprostowania lub odpowiedzi nie wolno bez zgody wnioskodawcy dokonać skrótów ani innych zmian, przy czym niewątpliwie zakaz ingerencji w treść sprostowania odnosi się nie tylko do redaktora naczelnego, ale również do sądu powszechnego (tak m.in. Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 15.05.2007r., I CSK 531/07).

Przekładając powyższe na realia niniejszej sprawy Sąd podzielił zasadność zarzutów, które podniósł pozwany w niniejszej sprawie. Analiza treści sprostowania nie pozwalała na uznanie go za rzeczowe, bowiem sprostowanie, którego dochodzi powód jest niejasne, a finalnego odbiorcę obiektywnie wprowadza w błąd. W samej treści sprostowania, którego opublikowania domaga się powód brak jest wskazania, jaki to materiał prasowy pozostaje przedmiotem sprostowania (brak jest w nim tytułu artykułu i daty publikacji), nadto podpisanie tekstu sprostowania nastąpiło przez Biuro Prasowe (...) tj. inny podmiot niż podmioty wskazane w treści sprostowania, a w konsekwencji faktycznie brak jest możliwości zidentyfikowania, od kogo to sprostowanie pochodzi. Sąd wskazał, że powód w treści sprostowania posłużył się określeniem „10 sierpnia br”. Jak wynika z akt sprawy sporny materiał prasowy ukazał się w 2016 r. Zatem zawarcie w tekście sprostowania informacji o artykule z dnia 10 sierpnia roku bieżącego, gdy sprawa jest rozpatrywana w 2018 r. uniemożliwia identyfikację spornego materiału prasowego jakimkolwiek czytelnikowi. W takim przypadku czytelnik obiektywnie zostaje pozbawiony narzędzia do zapoznania się z treścią prostowanego materiału prasowego.

Sąd uznał też za zasadny zarzut braku w zakresie legitymacji czynnej powoda. Powód (...) nie wywodzi w pozwie ani we wniosku o opublikowanie sprostowania istnienia podstawy faktycznej oraz prawnej, czyli udzielenia jej pełnomocnictwa, do składania oświadczeń woli w imieniu (...). Analiza spornego materiału prasowego dowodzi, że podmiotem zainteresowanym w rozumieniu art. 31a ust. 1 ustawy prawo prasowe w odniesieniu do przedmiotowego artykułu i prostowanej wiadomości jest (...). Tymczasem, ani w wezwaniu do opublikowania sprostowania ani w pozwie powód – (...) nawet nie sygnalizuje, iż działa w imieniu (...). Powód wręcz występuje w imieniu własnym oraz na własną rzecz.

Powód nie wykazał uprawnienia do działania w imieniu (...), zarówno na etapie złożenia wniosku o opublikowanie sprostowania, jak i w postępowaniu sądowym. Zasadne jest zatem stwierdzenie, iż powód nie posiada legitymacji czynnej w niniejszej sprawie. Sąd zauważył też, że powód nie wskazał w treści pozwu, w którym fragmencie spornego materiału prasowego upatruje nieścisłej lub nieprawdziwej informacji wymagającej sprostowania, pozostawiając takie ustalenie pozwanemu czy sądowi, co jest zdaniem Sądu niedopuszczalne. Zgodnie z treścią art. 31a Prawa prasowego osoba zainteresowana winna określić już we wniosku o sprostowanie skierowanym do redaktora naczelnego o sprostowanie której nieścisłej czy też nieprawdziwej wiadomości zawartej w materiale prasowym dochodzi. Mając na uwadze powyższe okoliczności Sąd stwierdził, że uzasadniona była odmowa pozwanego opublikowania sprostowania z uwagi na jego nierzeczowość oraz brak legitymacji czynnej powoda. Opisane okoliczności zdaniem Sądu przemawiały za uznaniem, iż nie zostały spełnione przesłanki do opublikowania sprostowania, a w konsekwencji, że powództwo podlegało oddaleniu w całości. Orzeczenie o kosztach sądowych zapadło na podstawie art. 98 § 1 k.p.c.

Apelację od powyższego wyroku złożył powód, który zaskarżył go w całości zarzucając naruszenie:

1. prawa materialnego, tj. art. 31a ust. 1 ustawy – Prawo prasowe w zw. z art. 67 § 1 k.p.c. poprzez błędną interpretację przepisu i uznanie, że powód nie posiada legitymacji czynnej do wytoczenia powództwa;
2. prawa materialnego, tj. art. 31a ust. 4 ustawy – Prawo prasowe poprzez błędną interpretację przepisu i uznanie, że treść sprostowania musi zawierać tytuł artykułu, którego sprostowania domaga się powód;
3. prawa materialnego, tj. art. 33 ust. 1 pkt 1 ustawy – Prawo prasowe poprzez błędną interpretację i uznanie, że sprostowanie spornego artykułu nie odnosiło się do faktów wskazanych w spornym artykule prasowym.

Wobec powyższego, powód wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku w całości poprzez uwzględnienie powództwa w całości oraz o zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda kosztów postępowania w pierwszej, jak i w drugiej instancji, według norm przepisanych.

Sąd Apelacyjny ustalił i zważył co następuje.

Apelacja okazała się ostatecznie niezasadna. Sąd Apelacyjny podziela ustalenia Sądu I instancji uznając je za własne, korekty wymagała jedynie dokonana przez Sąd I instancji subsumpcja w płaszczyźnie art. 31a ustawy z dnia 26.01.1984 r. Prawo prasowe /Dz.U. 1984. nr 5. poz.24 ze zm., zwanej dalej ustawą/. Prowadziła ona jednak również do oddalenia powództwa, a w konsekwencji wywiedzionego środka zaskarżenia.

Trafny był jednak zarzut zawarty w pkt 1 petitum apelacji, dotyczący niewłaściwego przyjęcia braku legitymacji czynnej strony powodowej. Należy zauważyć bowiem, iż w świetle regulacji art. 31a ust.1 ustawy (...) posiada zdolność sądową. Nie budzi żadnych wątpliwości, iż artykuł dotyczył działań podejmowanych przez (...) jako organu (...). Uwzględniając zatem zakres kompetencyjny (...) jako urzędu służącego (...) i jego organom (w tym (...)) w wykonywaniu przypisanych im zadań, uznać należy, zdaniem Sądu, że (...) (jednostka organizacyjna niebędąca osobą prawną) jest podmiotem zainteresowanym i uprawnionym do złożenia wniosku o opublikowanie sprostowania, gdy publikacja prasowa dotyczy działań kompetencyjnych organu (...) (art. 31 a ust. 1 Prawa prasowego). Jest ona bowiem powołana do wykonywania zadań o charakterze organizacyjnym, prawnym, doradczym w stosunku do (...) i jego organów, a zatem również do reprezentacji tych organów, w szczególności (...) w postępowaniu sądowym. Powyższe wynika z § 1 ust. 1 Statutu (...), stanowiącego załącznik do rozporządzenia nr 6 (...) z dnia 21 marca 2002 r. w sprawie nadania statutu (...). Art. 199 ust. 1 uchwały (...) wskazuje, że (...) wykonuje zadania organizacyjno-techniczne i doradcze związane z działalnością (...) i jego organów, a Kancelarią (...) kieruje Szef (...) przy pomocy nie więcej niż dwóch zastępców (art. 200 ust. 1 Regulaminu (...)).

(...), jako urząd posiada wewnętrzną strukturę organizacyjną wynikającą ze statutu, który powołuje określone „komórki organizacyjne” (§ 5 Statutu), w tym Centrum Informacyjne (...) (§ 5 pkt 6 Statutu) – dawniej Biuro Prasowe (...). Natomiast na podstawie upoważnienia zawartego w § 6 statutu (...) zadania komórek organizacyjnych określił Regulamin Organizacyjny (...) nadany w drodze zarządzenia przez Szefa (...). Zgodnie zatem z § 20 ust. 1 pkt 6

powołanego Regulaminu Organizacyjnego do zadań Centrum Informacyjnego (...) (dawnego Biura Prasowego (...)) należy sporządzanie sprostowań w sprawach wymagających publicznego ustosunkowania się ze strony organu (...) lub (...) oraz wniosków o ich opublikowanie. Stosownie zaś do § 2 ust. 1 pkt 3 statutu (...) oraz § 3 ust. 1 i ust. 2 pkt 3 Regulaminu Organizacyjnego, (...) wykonuje powierzone zadania pod kierownictwem Szefa (...), który kieruje Kancelarią (...) przy pomocy dyrektorów komórek organizacyjnych. W świetle wymienionych aktów, regulujących tryb funkcjonowania (...), uprawnienie p.o. dyrektora ówczesnego Biura Prasowego (...) do bezpośredniego kierowania wniosków o sprostowanie publikacji prasowej bez konieczności legitymowania się odrębnym pełnomocnictwem od (...) nie budzi wątpliwości.

Trafny był także zarzut zawarty w pkt 2 petitum apelacji. W przepisach art. 31a i nast. ustawy brak jest obowiązku zamieszczenia w treści sprostowania tytułu publikacji. Wskazanie nazwy publikatora i daty publikacji/ skoro była jedyną na rozważany temat w tym dniu/ w pełni ją indywidualizuje, natomiast w ramach poprawek redakcyjnych, Sąd był władny dodać numer roku kalendarzowego, zamiast mylącego po czasie oznaczenia „b.r”.

Jednakże żądanie opublikowania przedmiotowego sprostowania nie mogło zostać uwzględnione, albowiem zawierało postulat opublikowania informacji ewidentnie nieprawdziwej, który to przymiot wynika, w sposób niebudzący wątpliwości, z treści ustawy. Sąd Apelacyjny w niniejszym składzie co do zasady podziela poglądy ugruntowanego już nurtu orzecznictwa, iż w sprawie o sprostowanie nie bada się prawdziwości prostowanych informacji. Chodzi bowiem o umożliwienie przedstawienia wnioskodawcy, powodowi w postępowaniu sądowym, własnej wersji wydarzeń w myśl zasady "audiatur et altera pars". Instytucja sprostowania stanowi bowiem szczególny mechanizm prawa prasowego pozwalający opinii publicznej na zapoznanie się ze stanowiskiem drugiej strony sporu, umożliwia zainteresowanemu zajęcie własnego stanowiska i przedstawienia go kręgowi podmiotów, który był z założenia odbiorcą prostowanej informacji /por. np. wyrok SN z dnia 4.11.2016 r., I CSK 733/15, wyrok S.A. w Warszawie z dnia 04.01.2018 r., VI ACa 1675/17/. Jednakże powyższe zasady należy ujmować w określonych granicach. W szczególności stanowi je pewna, istniejąca obiektywnie, rzeczywistość normatywna. Nie można zatem żądać w ramach sprostowania publikacji informacji sprzecznej z prawdą obiektywną, wynikającą z treści określonych uregulowań prawnych. W przedmiotowej sprawie należy natomiast zauważyć, iż zgodnie z art. 41 pkt 1 ustawy z dnia 09.05.1996 r. o wykonywaniu mandatu(...) oraz członkowie ich rodzin są uprawnieni do korzystania z funduszu świadczeń socjalnych, utworzonego na zasadach określonych w przepisach o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych, natomiast stosownie do pkt 3 tego przepisu zasady przeznaczania środków z funduszu, o którym mowa w ust. 1, na poszczególne cele i rodzaje działalności socjalnej oraz zasady i warunki korzystania z usług i świadczeń finansowanych z tego funduszu określają odpowiednio (...) i (...). W konsekwencji bez względu na to, który organ jeszcze popierał określone zmiany zasad w przedmiocie obniżenia oprocentowania kredytów dla (...), jest to instytucjonalnie suwerenna decyzja (...), publikowana w formie Regulaminu, tj. załącznika do wydawanego przez niego zarządzenia /por. Regulamin-k 78 i nast./. Została ona przyznana mu w ramach kompetencji wynikających z cytowanego wyżej przepisu ustawy. Informacja zawarta w przedmiotowym artykule, jest zatem w pełni zgodna z prawdą w powyższym rozumieniu, a zatem nie może zostać sprostowana w sposób, który w istocie prowadziłby do dezinformacji opinii publicznej, odnośnie obowiązującego prawa i publikacji informacji nieprawdziwej w przedmiocie treści obowiązującego prawa .

W związku z powyższym Sąd Apelacyjny, na podstawie art. 385 k.p.c., orzekł jak w pkt. I sentencji wyroku. Postanowienie o kosztach postępowania apelacyjnego uzasadnia treść art. 108§1k.p.c w zw. art. 98§1 i3 k.p.c.